

PROF.DR. HÜSEYİN GAZİ YURDAYDIN'IN HAYATI VE ÇALIŞMALARI

Prof.Dr. Nesimi YAZICI

Hüseyin G. Yurdaydın, 10 Temmuz 1923'te **Eskişehir** ili **Se-yitgazi** ilçesinin **Akin** köyünde doğdu. O sırada köyünde ancak üç sınıflı bir ilkokul bulunmakta idi. Burayı 1932'de bitirdi. Bir yıl aradan sonra kendi köyünün yakınında bulunan **Kırka** nahiyesinde beş sınıflı *Bölge Yatılı İlkokulu* açılmış bulunduğundan, bu okulun dördüncü sınıfına kaydolarak 1935 yılında burayı bitirdi. Daha sonra, dedesi yerindeki büyük amcasının teşvikiyle Eskişehir'e giderek **Eskişehir (Atatürk) Lisesi**'nin orta kısmını 1938'de tamamladı. Lise öğrenimini ise, Millî Eğitim Bakanlığı hesabına **İstanbul Erkek Muallim Mektebi**'nde yatılı olarak 1941'de tamamladı. Bu sırada bir yıl Kars ili merkez **Gazi İlkokulu**'nda öğretmenlik yapan Yurdaydın, açılan sınavları kazanarak 1942-43 ders yılında **Gazi Eğitim Enstitüsü Tarih-Coğrafya Bölümü**'ne girdi, 1944'te buradan mezun oldu ve Millî Eğitim Bakanlığı'nca **Malatya Akçadağ Köy Enstitüsü**'ne Tarih-Coğrafya öğretmeni olarak tayin edildi. Ancak aynı senenin Ekim ayında Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun bir kararından yararlanarak **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi**'nin **Tarih Bölümü**'nün üçüncü sınıfına kaydoldu. Fakat Hüseyin G.Yurdaydın'ı burada bir sürpriz bekliyordu.

Fakülte'deki ilk yılını başarı ile tamamlayan ve tarihçiliğin ilk heyecan ve hevesi ile yaz tatilinden faydalanarak İstanbul'a **Başbakanlık Osmanlı Arşivi**'ne araştırmalar yapmak üzere giren Yurdaydın'a Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dekanı'nın imzasını taşıyan resmî bir mekup ulaştı. Mektupta kendisinin Millî Eğitim Bakanlığı'na mecburî hizmetle yükümlü bir öğretmen olduğu ve bu hizmeti tamamlamadıkça Fakülte'ye kayıt hakkının bulunmadığı, kayıt işleminin sehven yapılmış olduğu belirtilerek, Fakülte ile iliş-

* Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

kisinin kesildiği ifade ediliyordu. Bunun üzerine derhal Ankara'ya dönen Yurdaydın, Fakülte'ye tekrar devam edebilmek, tabiatıyla bunun için de kaydını tazeletebilmek için büyük sıkıntılara göğüs germek mecburiyetinde kaldı. Gerçekten de güçlüklerle dolu bir yılın sonunda, Haziran 1946'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Tarih Bölümü bitmişti. Ancak aynı sıkıntılar bu defa da lisansüstü eğitim söz konusu olduğunda karşısına dikildi. 1946 yılında Üniversite özerkliğe kavuşmuş olduğu için, daha önceki sıkıntıları bilen Fakülte yönetimi, Millî Eğitim Bakanlığı izin vermedikçe, Yurdaydın'ın ne dışarıdan burslu olarak doktora yapmasına ve ne de Fakülte'ye asistan olarak kabul edilmesine müsaade etmiyordu. Bir yıla yakın süren bir uğraş döneminden sonra Yurdaydın, ancak bursuz olarak Fakülte dışından doktora öğrenciliğine başlayabildi. Bu sırada *İnönü (Türk) Ansiklopedisi* bürosunda bir yıl süre ile muhahhlik yaptı. Ancak bu defa da askerlik problemi ile karşı karşıya geldi. Kasım 1947-48 arasında vatanî hizmetini yedek subay olarak, okul dönemi sonrasında İngilizce sınavında başarılı olması dolayısıyla Ankara Etlik'te **Muhabere Deposu'**nda Tercüman olarak tamamlandı. Terhisinden sonra 1948-49 ders yılında doktora çalışmalarına muntazaman devam edebilmek arzusuyla durumuna uygun bir iş arayan Yurdaydın, bütün bu uğraşları sırasında kendisine daima yardımcı olmuş olan hocası *Prof.Dr. Şinasi Altundağ'*ın **Türk Eğitim Derneği Ankara Koleji'**nin Lise kısmında öğretmenlik yapan eşi Fikret Hanım'ın hastalanması üzerine, burada Tarih öğretmenliğine başladı. Bir taraftan da Millî Eğitim Bakanlığı'nın önüne çıkardığı sayısız engelleri aşmak için mücadelesine devam etti.

İşte bu sırada aynı bakanlıktan müşfik bir el kendisine uzandı. Millî Eğitim Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürü *Aziz Berker*, yakın ilgisinin bir sonucu olarak Yurdaydın'ı, **Bursa Genel Kitaplığı'**na Mayıs 1949'da, özellikle de buradaki yazmaların tasnifinde çalışmak üzere uzman/memur olarak tayin etti. Bu görevi sırasında Kasım 1949'da açılan Devlet Yabancı Dil sınavında başarı göstererek bir üst dereceye yükseltildiğinde, Bakanlık çevreleri bu başarıyı biraz hayret, biraz da takdirle karşıladılar. Yurdaydın, Aralık 1949'da da, aynı yol içerisinde açılmış bulunan ülkemizin ilk İlâhiyat Fakültesi asistanlık sınavlarında başarılı oldu. Nisan 1950'de **Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi'**nde asistan olarak göreve başlayan Hüseyin G.Yurdaydın, artık akademik çalışmalarına daha düzenli bir biçimde devam edebilme imkânını bulmuştu.

Hüseyin G.Yurdaydın, Kasım 1952'de *Bostan'ın Süleyman-nâmâmesi* adlı tezi ile **Tarih Doktoru** oldu. Daha sonra çalışmalarına devam eden Yurdaydın, Kasım 1958'de *Kanunî Devrinin Gayr-ı Matbû Kaynakları* adlı tezi ile **Tarih Doçenti** oldu. Biz burada doktora ile doçentlik arasındaki altı yılın kısa hikâyesini vermek istiyoruz. Böylece bir cümle ile anlatılan bu uzun sürenin ne gibi sıkıntıları içerebildiği daha iyi anlaşılmış olacaktır.

O sırada geçerli olan usullere göre Yurdaydın, doktorasını tamamladığı Kasım 1952'den iki tam yıl sonra tezini tamamlayarak doçentliğe başvurabilirdi. O da öyle yaptı. 1954 Kasımında doçentlik prosedürünü başlatmak üzere müracaat etti. Yurdaydın bu aşamada yabancı dil sınavını verdi ise de, tezi kabul edilmediğinden bir sonraki dönemi (yılı) beklemesi gerekti. 1956 sonbaharında bu defa da tezi kabul edilmiş, fakat sözlü sınavında başarısız bulunmuştu. 1957 sınav döneminde bu aşamayı geçen Yurdaydın, bu defa da deneme dersinden başarısız kabul edilmişti. Bu sonuçta Yurdaydın'ın Gazi Eğitim Enstitüsü'nden ve hem de Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nden hocası olan *Prof.Dr. Akdes Nimet Kurat*'ın rolü olduğu söylentisi yayılmıştı. Buna göre bu sırada *M.Altay Köymen*, profesörlüğünü engellediği düşüncesiyle Akdes Nimet Kurat'ın *Purut Seferi* adlı eserini tenkit eden bir yazı yazmış, bu yazı da Yurdaydın'ın tertip, tanzim ve tashihiyle görevli bulunduğu *İlâhiyat Fakültesi Dergisi*'nde yayınlanmıştı. Akdes Nimet Kurat bu yazıdan Yurdaydın'ın kendisini önceden haberdâr etmesi gerektiğini düşünüyor ve bunu yapmadığı için de ona olan kızınlığını herkesin önünde ifade ediyordu. Deneme dersindeki başarısızlıkta Akdes Nimet Kurat Bey'in bu tutumunun etkili olduğu söylentisi o sırada yayılmıştı. Nitekim bugün burada isimlerinden bahsettiğimiz bütün diğerleriyle birlikte kendisi de Allah'ın rahmetine kavuşmuş olan şair/İlâhiyat Fakültesi Klasik Türkçe Dinî Metinler hocası *Rıfki Melul Meriç* Bey bu olayla ilgili olarak şu beyitle tarih düşürmüştü:

Mısrâ-ı tarihini üçe taksim eyledim.
Sâl-i izmihlâlini bulmak için aldım birin
Kîrimi ithal edince çıkdı yek tarih tamam
Kimse etmez bir Tatarın bir Tatara ettiğin

(Tarih 1957. Burada Rıfki Bey, Akdes Bey'in Yurdaydın'ın Tatar asıllı olduğunu zannettiğini vurgulamak istiyor).

Ertesi yıl Yurdaydın doçent olunca bu defa da yeni bir dört-
lülle doçentliğine tarih düşüren Rıfki Bey;

Dehâlet eyledi Hüseyin-i mazlûma
Kavuşmak istedi zîrâ sürûra Yurdaydın.
Bu yıl etti dersinde tarh-ı kıvâm
Dûçent olup erdi huzûra Yurdaydın (1958)

Hüseyin Gazi Yurdaydın Mart 1966'da **Profesör** oldu ve Temmuz 1990'da emekli oluncaya kadar Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde görev yaptı.

Prof.Dr. Hüseyin G.Yurdaydın, tamamı Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde geçen kırk yılı aşkın akademik hayatı içerisinde, gerek fakültesinde ve gerekse üniversitesinde çok değişik idarî ve ilmî faaliyetlerde bulunmuştur. Bunlar arasında; Fakülte Kurulu, Yönetim Kurulu, Yönetim Kurulu üyelikleri, Bölüm Başkanlığı, Türk ve İslâm Sanatları Araştırma Merkezi Müdürlüğü, Üniversite Senatosu Üyeliği, İlahiyat Fakültesi Dekanlığı (Kasım 1966-Kasım 1968) v.b. saymamız mümkündür.

Prof.Dr. Hüseyin G.Yurdaydın, A.Ü.İlahiyat Fakültesi'nde Türk-İslâm Tarihi, İslâm Kurumları Tarihi, Paleografi-Epigrafi gibi dersler okuttu. İslâm Kurumları Tarihi kürsüsünü kurdu. Yurdaydın, kendi fakültesi dışında *Konya ve Kayseri Yüksek İslâm Enstitülerinde*, Diyarbakır *Dicle Üniversitesi'*nde dersler verdi. Ülkemizde başta Osmanlı Tarihi olmak üzere çok sayıda değerli ilim adamının yetişmesine değişik aşamalarda önemli karkılarda bulundu. Yurt içinde olduğu kadar yurt dışında da çeşitli merkezlerde inceleme ve araştırmalarda bulundu, konfranslar verdi. Bunlar arsnda hemen hatırlayabildiğimiz birkaçı şunlardır: 1953-54 ders yılında Araştırma Görevlisi olarak Kanada'nın Montreal şehrinde bulunan **Mc. Gill Üniversitesi'**ne bağlı **İslâm Araştırmaları Enstitüsü'**nde görev yaptı. 1959 yılında üç ay süre ile **Viyana Millî Kütüphanesi'**nin **Türkçe Yazmalar Bölümü'**nde araştırmalarda bulundu. 1961'de Üniversite'mizin sağladığı imkânlarla bir yıl süreyle tekrar Viyana Millî Kütüphanesi'nde araştırmalar yaptı. 1964'te **İngiliz Kültür Heyeti'**nin sağladığı imkânlarla ikibuçuk ay süreyle Londra'da **British Museum'un Türkçe Yazmalar Bölümü'**nde araştırmalar yaptı. 1968 Aralığından itibaren üç ayı Londra'da British Museum'da, üç ayı da **Paris Millî Kütüphanesi'**nde olmak üzere altı ay

süreyle araştırmalarda bulundu. 1971 yılında Dışişleri Bakanlığı'nca Malazgirt'in 900. yılı dolayısıyla Pakistan'a gitti ve burada konferanslar verdi. Nisan-Haziran 1981 arasında Madrid'te bulunan Yurdaydın burada, 30 Haziran-4 Temmuz 1981'de toplanan (Cuenca, İspanya) **Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Dönemi IV. Kongresi**'nin hazırlık çalışmalarını gerçekleştirdiği gibi, **Madrid Millî Kütüphanesi**'ndeki Türkçe yazmaların kataloğunu hazırladı. 1987-88 ders yılında Roma'da bulunan **Katolik Gregoriana Üniversitesi**'nde bir yarıyıl misafir profesör olarak Türk-İslâm Tarihi dersleri verdi.

Prof.Dr. Hüseyin G. Yurdaydın, 1983-1995 arasında **Türk Tarih Kurumu Aslı Üye**'liğinde bulunmuş, bu süre içerisinde **Yeniçağ Araştırma ve Uygulama Kolu Başkanlığı**'ni yapmıştır. Prof. Yurdaydın aynı zamanda **Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Derneği**'nin **Türkiye Milli Komitesi Başkanlığı**'ni yapmış olup, halen bu derneğin Uluslararası Komite üyesi bulunmaktadır. Kasım 1995'te Türk Tarih Kurumu Aslı Üyeliği sona eren Prof. Yurdaydın, 7 Aralık 1995'ten beri **Türk Tarih Kurumu Şeref Üyesi** bulunmaktadır.

Prof.Dr. H.G.Yurdaydın yurt içi ve yurt dışında, milli ve milletlerarası çok sayıda kongreye tebliğle katılmış, bunlar meslektaşları arasında büyük ilgi ile karşılanmıştır. Şimdi kendisinin de yardımlarıyla yayınlarının tarihî sıra içerisinde bir listesi ile bu kısa yazımıza son vermek istiyoruz. Bununla birlikte kırk yılı aşan bir akademik hayatın değişik zamanlarında, muhtelif yerlerde yayınlanan çalışmaların tamamının burada bulunamayabileceğini de belirtmemiz yerinde olacaktır. Bu vesile ile üzerinde durulabilecek bir husus da, Prof.Dr. Hüseyin G.Yurdaydın'ın yayınlarının uyandırdığı ilgi konusudur. Ben bir öğrencisi olmakla daima öğündüğüm hocamın, şu veya bu çalışmasının uyandırdığı ilgiyi, onlara yapılan atıfları ve yazılan tanıtma yazılarının hiç değilse bir kısmını burada sıralayabilirim. Fakat böyle bir liste, yanında yetişenler bile uzun yıllar önce profesörlük düzeyine ulaşan muhterem hocam için sanki tekrar bir "yayın ve atıflar dosyası" hazırlamak gibi olmaz mıydı?

Hocam Prof.Dr. Hüseyin G.Yurdaydın'a, muhterem eşleri, biri profesör, diğeri ar.gör.dr. olan oğulları ve ailesinin diğer fertleri, nihayet sevenleriyle birlikte sıhhatli bir ömür temennisiyle...

Prof.Dr. Hüseyin G.Yurdaydın'ın Yayınlanmış Kitap Makale ve Tebliğleri:

(1947)

- 1- *Altın Ordu*. Türk (İnönü) Ansiklopedisi.
- 2- *Amasya*. Türk (İnönü) Ansiklopedisi.
- 3- *Amasya Andlaşması*. Türk (İnönü) Ansiklopedisi
- 4- *Anglesey Kontu*. (Türk (İnönü) Ansiklopedisi
- 5- *Zistovi Barış Andlaşması*, Aylık Ansiklopedi.

(1948)

- 6- *Nevşehirli Damat İbrâhim Paşa*, Aylık Ansiklopedi.

(1950)

- 7- *Ferdî'nin Süleymân-nâme'sinin Yeni Bir Hüshasi*, AÜDTCF Dergisi VIII. Sayı. 1-2 (Mart-Haziran 1950), ss. 201-223.

(1951)

- 8- *Fârabî'nin Siyâsî Nazariyeleri*, Prof.H.K. Sherwanî'den Tercüme AÜDTCF Dergisi. VIII. 4 (1951), ss., 441-458.

(1952)

- 9- *Kitâb-ı Bahriye'nin Telifi Meselesi*, AÜTCF Dergisi, X. 1-2 (1952) ss. 143-146.

- 10- *Sigetvar-nâmeler*, A.Ü. İlâhiyat Fakültesi Dergisi I. 2-3 (1952). ss. 124-136.

(1953)

- 11- **Prof. W.C. Smith**, *Modern Türkiye Dînî Bir Reforma mı Gidiyor?* A.Ü.İ.F. Dergisi II, 1 (1953). ss.73-74

12- Prof.Syed Abdul Latif, *The Mind al-Kurân Builds*, AÜİF. Dergisi II. 1 (1953). ss. 112-117.

(Bu yazıların özet halindeki Almanca tercümeleri hakkında bak: Prof.Dr. G.Jaeschke. *Die Welt des İslâm*. III, 3-4, ss. 273-274)

(1954)

13- *Türk Sanatının Varlığını İnkâr Eden Batılı Sanat Tarihcileri*, AÜİF. Dergisi III. 1-2 (1954) ss. 55-58.

14- *İslâm Resminin Menşeleri*, AÜİF. Dergisi, III. 3-4 (1954), ss. 31-55

15- E.Wellesz, *Akbar's Religions Thought Reflected in Moğul Painting*. AÜİF. Dergisi III. 1-2 (1954). ss. 106-107 (Kitap tenkid).

16- *Bostan'ın Süleymân-nâmesi*, Belleten XIX, 74 (Nisan 1955) ss. 137-202.

(1955)

17- *Gazâlî'ye Göre Nazârî ve Tatbikî Siyaset*, Prof. H.K. Sherman'den tercüme, AÜİF. Dergisi, IV. 3-4 (1955). ss. 21-38.

(1956)

18- *Kemal Paşa-zade'nin Tevârih-i Al-i Osman'ın Onuncu Cildi Hakkında*, Vakıflar Dergisi, III. (1956)

19- *al-Birûnî*. Commemoration Volume, Vakıflar Dergisi, III (1956).

20- *Din İlminde Tarih ve Fenomoloji*, Prof.R.Pettazzoni'den tercüme, AÜİF. Dergisi, V. 1-4 (1956). ss. 189-191.

21- *İslâmiyet'in İlk Devirlerinde Hükûmet Müessesesinin Tekâmülü*, Prof. H.A.R. Gibb'ten tercüme, AÜİF. Dergisi, V. 1-4 (1956) ss. 198-205.

(1957)

22- *Başlangıcından XIII. Yüzyıl Sonlarına Kadar Müslüman Minyatürü*, Yıllık Araştırmalar Dergisi, II (1957), ss. 181-192.

23- *Doğu ve Batı Hikmetleri*. E.W.F. Tomlin'den tercüme, AÜİF Dergisi, VI, 1-4 (1957), ss. 70-79.

(1959)

24- *İslâm Düşencesi ve Tarihdeki Yeri*, Ankara 1959. (De Lacy O'Leary'nin *Arabic Thought and its Place in History* adlı kitabının Y.Kutluay ile birlikte tercüme).

25- **Prof.Y. Abadan-Prof. B.Savcı**, *Türkiye'de Anayasa Gelişmelerine Umumî Bir Bakış*, AÜİF. Dergisi, VIII (1958-1959), (Kitap Tanıtma).

26- *Matrakçı Nasûh, Hayatı Eserleri*, İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi. I (1959). ss. 111-122.

(1960)

27- *Matrakçı Nasûh'un Süleymân-nâmesi*, V. Türk Tarih Kongresi, Ankara 12-17 Nisan 1956. Kongreye Sunulan Tebliğler, ss.374-388. Ankara 1960.

28- *Tabîb Ramazan'ın Yeni Bir Eseri*, AÜİF. Dergisi, VIII (1960) ss.55-60.

29- *Din Fenomolojisi*, AÜİF Dergisi, VIII (1960), ss.51-54.

30- **V. Minorsky**, *The Chester Beav Library, a Catalogue of the Turkish Manuscripts and Miniatures*. wwith an İntroduction by the Late J.V.S. Wilkinson, Dublin 1958, Belleten, XXIV, 96 (Ekim 1960) ss.665-668. (Kitap tanıtma).

(1961)

31- *Kanunî'nin Cülûsu ve İlk Seferleri*, Ankara 1961, AÜİF Yayınları (Bu kitap hakkında bkz.: Meredith Owens, *Oriens*, 17 (1964). p.221.

32- *Türkiye'nin Dinî Tarihine Umumi Bir Bakış*, AÜİF. Dergisi IX (1961), ss.109-120.

33- *Öğretmen Yetiştirme Meselesi*, Eğitim Hareketleri, Sayı: 77, (Mayıs 1961).

34- *Türk Düşüncesi, Karamanoğlu Mehmet Bey ve Yunus Emre*, Eğitim Hareketleri, Sayı. 78. (Haziran 1961).

(1962)

35- *Türkiye'nin Dinî Tarihi İle İlgili Notlar; I Üstüvânî Risâlesi*, AÜİF. Dergisi X (1962), ss. 71-78.

36- *Gazavat-nâmelere Ek III*, AÜİF. Dergisi, X (1962). ss. 167-174.

37- *Bir Türk Minyatür Ekolü*, E.J.Grube'nin Tebliğinin türçemesi, Milletlerarası Birinci Türk Sanatları Kongresi, Ankara 19-24 Ekim 1959, Kongreye Sunulan Tebliğler, ss.217-247, Ankara 1962.

38- *VIII-XII. Yüzyıllar Orta Asyasında Mimarî Abideler*, Y.Yaralov'un Tebliği'nin tercümesi, Milletlerarası Birinci Türk Sanatları Kongresi ankaralı 19-26 Ekim 1959, Kongreye Sunulan Tebliğler, ss.401-407, Ankara 1962.

(1963)

39- *Matrakçı Nasûh*. Ankara 1963. AÜİF. Yayınları 43. (Bu kitap hakkında bkz. F.Taeschner, *Der İslâm*, Band 40 (1965), ss. 416-417.).

40- *Muradî ve Eserleri*, Belleten, C.XXVII. Sayı 107 (Temmuz 1963). ss. 453-466.

41- *Düşünce ve Kişilik Yoksunluğu*, Eğitim Hareketleri, IX, 98-100 (Şubat-Nisan 1963).

42- *Eleştirmede Ölçü*, Eğitim Hareketleri, IX. 101-102 (1963).

43- *Two New İlluminative Works of Matrakçı Nasûh*. El congresso Internazionale di Arte Turca, Venezia 26-29 Settembre 1963 pp. 133-136.

(1964)

44- *Türk Düşünce Tarihi İle İlgili Bir Kaç Not*, Ord.Prof. Sabri Şakir Ansay'a Armağan, ss.49-58.

45- *Ferdî*, The Ençyclopedia of İslâm, New Edition. II. p. 880.

46- *Matrakçı Nasuh'un Minyatürlü İki Yeni Eseri*, Belleten, XXVIII. 110 (Nisan 1964). ss.229-233.

(1965)

47- *Matrakçı Nasuh'un Hayatı ve Eserleri İle İlgili Yeni Bİlgi-ler*, Belleten, XXIV, 114 (Nisan 1965), ss.329-354.

48- *Celâl-zâde Salih'in Süleyman-nâmesi*, İlâhiyat Fakültesi Dergisi, XIV. ss.1-12.

(1967)

49- *İslâm Medeniyeti*, Radyo Konuşmaları, Ankara 1967, 1-3.

50- *İslâm Medeniyetinin Batıya Tesiri*, Radyo Konuşmaları, Ankara 1967, 4-6.

(1971)

51- *İslâm Tarihi Dersleri*, Ankara, 1971, AÜİF. Yayınları 101.

52- *İslâm Düşüncesi ve Tarihdeki Yeri*, 2.bs., Ankara 1971.

53- *Some İmportant Monuments of Sevitgazi Region*, IV. éme Congrès International d'Art Turc, Aix-en-Provence, 10-15 Septembre 1971.

54- *Kâbid*, Encylopadiea of islam, New edition.

(1975)

55- *Yılbaşı, Noel ve Takvimler*, Eğitim Hareketleri, C.20, Sayı:234-235 (Ocak-Şbat 1975), ss.2-4

56- *An Ottoman Historian of the xvth Century: Nasûh al-Matrâkî and his Beyân-ı Menâzil-i Sefer-i Irâkeyn and its ikportance for some 'Irâkî cities,* International Congress for History, Baghdad. 23-28 March 1973, published in Turcica, Revue d'Etude Turques, VII (1975). pp.179-187.

57- *Notes on the Religious History of the Period of Suleymân the Magnificent (1520-1566),* International Congress for History of Religions, Lancaster, England 15-22 August 1975. published in Pye and Mc Kenzie (eds), History of Religions. Leicester. 1980.

(1976)

58- *Nasûhü's-Silâhî (Matrakçı) Beyân-ı Menzil-i Sefer-i Irâkeyn-i Sultân Süleyman Han,* Önsöz, Giriş, Çeviriyazı, Notlar ve Dizinler ile Tıpkıbasımı Yayına Hazırlayan: H.G. Yurdaydın. Ankara 1976.

59- *Matrakçı Nasûh'a Göre İstan.ul-Budapeste Arası Menzilleri,* VIII. Türk Tarih Kongresi, Ankara 11-15 Ekim 1976.

(1977)

60- **Prof.Dr. A.J. Toynbee,** *Turkey and Turkish Historians,* Toynbee's Memorial, Baghdad. 1977. Published by Union of Arab Historians. A.J. Toynbee Presentation volume. pp. 26-31. Baghdad 1979.

(1978)

61- *Kanunî Döneminin Ünlü Silahşör ve Bilim adamı Matrakçı Nasuh,* Silahlı Kuvvetler Dergisi, sayı 268 (Aralık 1978), ss.58-73.

62- *Dinler Tarihi.* Doç.Dr. Mehmet Dağ ile Ankara 1978.

(1979)

63- *Balkanlarda Türkçe Yer Adları,* IV. Vongres International des etudes du Sud-Est European, Ankara 1979.

(1981)

64- *Non-Muslims in Muslim Societies: The historical View.* Journal of the Institute of Muslim Minority Affairs, III/1. King Abdulaziz University, 1981, ss. 183-188.

65- *Madrid Millî Kütüphanesinde Bulunan Türkçe Yazmalar (Los Manuscritos Turcos on la Biblioteca Nacional de Madrid)*, Madrid, 1981.

66- *Türk-İslâm Kültürüne Giriş*, Diyanet Dergisi. 1981 Yıllığı, Hicret Özel Sayısı, 249-283.

(1982)

67- *İslâm Tarihi Dersleri*, 2.baskı, Ankara 1982.

(1983)

68- *Devlet ve Din, Halifelik ve Laiklik*, İlahiyat Fakültesi Dergisi, XXVI. s.173-181. Ankara 1983.

(1984)

69- *Gens, Animaux, Osieaux et Iradition Littéraire*, Voria Turcica IV, Comité international d'Etudes Pré-Ottomanes et ottomanes, VIth. Symposium, Cambridge 1st-4th July 1984. pp.225-230.

70- *Matrakçı Nasuh, Akdeniz ve Karadeniz*, "XVbYüzyılın İkinci Yarısında Türkler, Akdeniz ve Karadeniz" konulu sempozyum, Ankara 17-18 Ekim 1984.

(1985)

71- *İslam Devletlerinde Müslüman olmayanların Durumu*, İlahiyat Fak. Dergisi. XXVII, s.97-110. Ankara 1985.

72- *XVIII. Yüzyıla ait İlginç Bir Mahkeme Hükmü*, Belleten, XLVIII. sayı 189-190, s.257-270. Ankara 1985.

(1986)

73- **Goodrich. Thomas D.**, *Osmanlı Amerika Araştırmaları: XVI. Yüzyıla Ait Tarih-i Hind-i Garbî adlı Eserin Kaynakları İle İlgili Bir Araştırma*. Belleten, Cilt XLIX, sa.195 (Aralık 1985) 1986 yılında yayımlanmıştır. ss. 667-691.

(1988)

74- Türkiye Tarihi, C.II (Osmanlı Devleti: 1300-1600), *Düşünce ve Bilim Tarihi*, s.147-209 1988.

75- *Düşünce ve Bilim Tarihi*, Türkiye Tarihi, C.III (Osmanlı Devleti: 1600-1839), s.249-317, İst., 1988.

(1994)

76- *Alaşehir Kadısı Veysî Efendi (1561-1628)'nin İlginç Bir Fetvası*, VII. CİEPO Sempozyumuna Sunulan Bildiri, VII. CİEPO Smpozyumu Bildiriler, Avl. 1994, s.269-274.